

A BANYÁSZ

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
 Egész évre ... 12 K. Félévre ... 6 K.
 Negyedévre ... 3 K.
 HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Felelős szerkesztő:
 Dr. BISCHITZ BÉLA
 Főmunkatárs:
 CSORBITS LÁSZLÓ

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
 Szerkesztőség és kiadóhivatai:
 BUDAPEST, VIII. KER., KENDER-UTCA 6. SZÁM.
 Telefon-szám: 108—00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

A „Rimamurányi.“

Vissza kell térnünk arra a tőzsdei kavarodásra, a melyet a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Részvénytársaság igazgatósága által tervezett nagymérvű tőkeemelés előidézett. Arról volt ugyanis szó, hogy ez a gazdag, hatalmas bányatársaság tőkét 15 millió koronával emelje és ezt a tőkét 6%-ot kamatozó elsőbbségi részvények útján szerezze be. És hogy mennyire indokolatlan volt ez a tervezett tőkeemelés és hogy mennyire indokolt volt a tőzsdé és egyáltalában a pénzpiac tiltakozó állásfoglalása, legjobban kitűnik abból a körülményből, hogy a Rimamurányi igazgatósága elállott a tőkeemeléستől és az e célból már hirdetett rendkívüli közgyűlést nem tartja meg.

Mi következik ebből a tényállásból? Semmi egyéb, mint az, hogy miután a Rimamurányi igazgatósága oly egyszerre elejtette a tőkeemelést, erre egyáltalán nem is volt szükség. Mert ha csakugyan a tényleges szükség diktálta volna az igazgatóságnak a tőkeemelést, úgy természetes, hogy erről oly könnyen nem mondhatott volna le. Az egész tőkeemelés tehát, mint az különben mindjárt az első pillanatban is nyilvánvaló volt, csupán manőver kívánt lenni. És pedig éppenséggel nem valami szép manőver.

Mi ellen akart manőverezni a Rimamurányi igazgatósága a tervezett tőkeemeléssel? *A magyar befolyás ellen.* A Rimamurányinál ugyanis évek óta a Wiener Bankverein, tehát egy osztrák bank befolyása dominál. És a vállalat kereskedelmi vezetősége kizárólag ezen osztrák bank intencionak hódolva, vezeti és intézi az ország egyik legnagyobb bányavállalatának ügyeit. Már most megtörtént, hogy az utolsó időkben a hazai tőke erősebben kezdte vásárolni a Rimamurányi részvényeit, elannyira, hogy

az osztrák bank és a vele egy huron pendülő kereskedelmi igazgatósága a vállalatnak attól tartott, hogy a magyar tőke kezébe oly sok részvény kerül, hogy ezáltal a Wiener Bankverein érdekeltsége kisebbségbe jut. Mit eszeltek ki tehát? Azt, hogy a tőkét egyszerre 15 millió koronával emelik, de nem közönséges, hanem elsőbbségi részvények kibocsátásával, de ezen részvényekre nem adják meg a részvényeseknek az elsőbbségi vásárlási jogot, hanem eladják egy „konzorcium“-nak. Ez a „konzorcium“ pedig a Wiener Bankverein, amely ezen új részvények birtokában nemcsak megtartja domináló többségét, hanem még 3 millió korona hasznot is bezsebel.

Ime, így fest a „Rimamurányi“ tervezett tőkeemelése. A hazai pénzügyi körök a sajtó támogatásával megakadályozták egyelőre ezt az eléggé el nem ítéhető merényletet. Azt mondjuk, hogy egyelőre. Mert a mint mi ismerjük a Wiener Bankvereint és a Rimamurányi kereskedelmi vezetőségét, ezek nem fognak belenyugodni a szenvedett vereségbe és módot fognak keresni cinikus tervük keresztülvitelére. Résen kell tehát lenni. Mert az országnak jól felfogott közgazdasági érdekei határozottan megkövetelik, hogy az osztrák befolyás a Rimamurányinál, még a kereskedelmi vezetőség akarata ellenére is, kiszoríttassék.

Mert, hogy az osztrák befolyás alatt miképen működött és működik a „Rimamurányi“, — ime, szóljon a „Pesti Napló“ következő cikke:

»Miért akart a Rimamurányi tőkét emelni? A közvélemény nyomása alatt a Rimamurányi levette a napirendről tőkeemelési tervét, de a részvényesek méltán kíváncsiak, hogy mi indította az igazgatóságot arra, hogy saját részvényesei ellen ilyen ravaszul kieszelt merénylettel próbálkozzék meg. Találgatják, kommentálják az esetet sokféleképpen és nagyon különböző eredménnyel. Pedig az in-

dokok között minden feltalálható, csak az nem, a mit a Bankverein emberei felhoztak. Aki ismeri a társaság szervezetét, annak nem nehéz abból a valódi okot megközelítően kihámozni. A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Részvénytársaság 1881-ben alakult 7,350.000 forint alaptőkével a Wiener Länderbank és a Wiener Bankverein égisze alatt, a Rimamurányi Vasmű-Egylet és a Salgótarjáni Vasfinomító Társaság fuzója által. A Rimamurányi Vasmű-Egyletnek 24.000 hold erdőbirtoka, gazdag szénbányái, kifogyhatatlannak tetsző vasérctelepei voltak; kohói, finomítója és bádoggára virágzott. A Salgótarjáni Vasfinomító Társaság kohója Felsőmagyarország legjelentékenyebb vasműve volt. Az új részvénytársaság 1883-ban 2,650.000 korona befektetéssel átalakította és kiegészítette üzemi berendezéseit és ugyanazon évben 10 millió koronára emelte alaptőkéjét. Együttal irtó harcot kezdett a felsőmagyarországi vasművek ellen, elannyira, hogy egymásután szüntették be üzemüket és a Rimamurányi és a sziléziai vasművek foglalták el területet. Csakhogy ennél a hadjáratnál egy súlyos hibát követett el a Rimamurányi. Ő csak a megszűnt vállalatok piacát foglalta le a maga részére, a bányákkal nem törődött, bizott saját bányái kimeríthetlenségében. Ő csak gyárüzemét nagyobbította és a vaspiacra igyekezett mennél nagyobb tért foglalni, ami sikerült is neki, még pedig annyira, hogy a régi gömői vasipart a szó legszorosabb értelmében megfojtotta. És ma, dacára a Rimamurányi hatalmas fejlődésének, Gömörben kevesebb vasércet termelnek, mint tíz év előtt. Vagyis a Rimamurányi többet pusztított, mint amennyit helyettesíthet. De ez a politika csakhamar megboszulta magát, mert az igazgatóság csakhamar rájött, hogy bányái nem kimeríthetlenségűek és csakhamar fellepett a vasérckimerülés kérdése. 1900-ban úgy látszott, mintha ezen a bajon is segítve lenne, akkor ugyanis felemelte alaptőkéjét 16,000.000 forintra és megvette a Hazai Banktól az Unió vasbádoggár részvénytársaság 10.775 darab részvényét és ezzel birtokába jutott a Dernői Vasgyár-Bérlő Bányatársaság bányarészvényeinek és a gróf Andrássy-féle vasgyár 100 bányarészvényének. A Hernádvölgyi átvétele azonban felújította a vasérc-kimerülés kérdését, mert ez a társaság tudvalevőleg krónikus vasérc-hiányban szenvedett. A Hernádvölgyit a Deutsche Banktól vette át a Rimamurányi, amennyiben részvényeit alacsony áron (15 frt-ért darabonként) átvette és ma 300 koronát érnek ezek a részvények, elvállalta annak 8,400.000 koronányi adósságát. 1906-ban a Depositenbank is érdekelve lett, amikor ugyanis a Rimamurányi a Kaláni Kohómű Részvénytársaságot vette át. És a Rimamurányi válsága innen ered. A bankok között napirenden vannak a surlódások, a vasércszükséglet alig fedezhető és a vasérckimerülés a közeli jövőben fenyeget. A rozsnyói-sajóházai »Bernardi«-telep további fejtését abba kellett hagyni, mert a vetődések következtében a bányászás nem fizetődik ki. A dernői Andrássy-féle bányában a vasérctelep kiékölt és a fejtést be kellett szüntetni. Ugyisint kimerült a nagykunchfalvi Katalinbánya is, a szirki altárot abba kellett hagyni, mert a vasérc-telep szintén kiéköldött. A bányákban ugyanis nem nagyon takarékoskodtak a vasércel, dusító berendezés alig volt és csak a legdusabb vaspátot használták fel, mert a hat banknak fényes

eredmények kellettek. Néhány évvel ezelőtt, amikor a vasérc-hiány már fenyegetőleg lépett fel, építettek két dusítót: Rózsnyóbányán és Alsó-Szalánkon. De a dusítás nem sikerült és új beruházások váltak szükségessé. És most a Rimamurányi úgy áll, hogy tartaléktőkéje meghaladja az alaptőkét, de az üzem alapos reorganizálásra szorul. Ezt a reorganizálást a Bankverein akarta elvégezni, de úgy, hogy szegyenletes módon kezébe kaparítsa az egész vállalatot. Ez a terv megsemmisült, most majd más irányban folynak a próbálkozások. Legújában a sziléziai vasművekkel tárgyalnak. A fejlemények mindenesetre megérdemlik a figyelmet, mert attól Felsőmagyarország vasiparának jövője függ. Azé a Felsőmagyarországi, amelynek számtalan vasművét tette tönkre a Rimamurányi, hogy végre saját részvényeseit is megsarcolja.

Ismételjük tehát, a hazai gazdasági közvéleménynek résen kell lennie. Mert itt nemcsak a Rimamurányiról, hanem általános nagy közgazdasági érdekek védelméről van szó. Az a hatalmas intenció, hogy gazdaságilag függetlenítsük magunkat Ausztriától, hogy gazdasági önállóságunk, önrendelkezésünk 1917-ben bekövetkezzék, immár oly mély gyökeret vert az ország közvéleményében, hogy ennek megvalósításában többé kételkednünk nem szabad. De mit ér még a legjobb intenció is, ha egyes hatalmas, az ország közgazdasági életében szerepre hivatott tényezők nemcsak, hogy nem akarnak szabadulni az osztrák befolyás alól, hanem még elítélendő manőverrel is erősítik ezt a befolyást! És hogy ezt éppen egy hatalmas bányavállalat teszi, hát ez még a legsajnálatosabb.

A legutóbbi évek öntermelése.

Az öntermelés terén Magyarország és Ausztria a világpiacra szerepet alig visz, viszont az önfogyasztás terén eléggé számottevően szerepelünk, amennyiben Európa önfogyasztó államai sorában a negyedik helyre kerültünk, sőt a világpiacra az ötödik helyen állunk, amennyiben csakis az Északamerikai egyesült államok, Nagybritánia, Németország és Franciaország előznek bennünket.

Földünk öntermelése a múlt 1908. esztendőben 106,500 tonnányi volt, míg 1907-ben az öszttermelés 97,7000 tonnát tett ki. A 9000 tonnányi többlet 9-2% emelkedésről tesz tanuságot. Az előző éveket tekintetbe véve, ez a % az öntermelés rohamos emelkedése mellett szól. A legutóbbi 10 év öntermelése ugyanis a következő volt:

1899-ben	termeltek 73.800 tonna ónt	128	Évi átlag árban
1900-ban	80.300	133	"
1901-ben	89.200	118	" " "
1902-ben	91.300	120	"
1903-ban	96.500	127	"
1904-ben	" 98.800	" 126	" " " "

1905-ben termeltek	96.600 tonna ónt	143	évi átlg árban
1906-ban	98.800	180	"
1907-ben	97.700	700	" " " "
1908-ban	106.500	133	" " " *

Az a 9²/₁₀ emelkedés, a mi az 1908. év óntermelését az előző évhez képest oly jelentékenyen teszi, főként a Straits Settlementes fokozott óntermelésének köszönhető. Ugyanis az 1908. év 106.500 tonnányi óntermeléséből 63.700 tonna esik a Straits Settlementes ónbányáira. Ehhez képest szerény méretű ám, mégis eléggé jelentékeny emelkedést észlelünk Nagybrittania és Németország óntermelésénél; míg az Ausztrália Szövetség Államainak óntermelésében visszaesés észlelhető. Ez érthető is, miután az Ausztráliában állandósult sztrájkok és bérmozgalmak az ausztráliai bányák üzemet mindenképp megbénították.

A termelt ónból rendkívül nagy készletek halmozódtak fel az 1908. év végén és pedig 22.989 tonnával, ami az előző év készleteihez képest 50% szaporodást jelent.

A „Trading Co's Reserves of Unsold Banka“ legutóbbi összeállításai szerint nyers ónból termeltek:

	1907-ben	1908-ban	t.-val
Ázsiában a Straits Settlementes-ek	56.550	63.690	
Nagybrittánia	14.498	16.114	
A Holland Banka Társulat	11.440	11.710	
Az Ausztrál Szövetség Államai	7.100	6.400	"
Németország	5.838	6.300	
Jáva	-2.260	2270	"

Összesen 97.700 106.500 t.-val.

Amint látjuk, Ausztrália kivételével az emelkedés állandó volt az összes óntermelő országokban.

Az áru fogyasztás tekintetében az utóbbi 2 év adatai a következők:

	1907-ben	1908-ban
Az Északamerikai egyesült államok ónfogyasztása	39.700	32.800 t.-nyi
Nagybrittánia ónfogyasztása	20.200	19.000
Németország	14.400	16.600
Franciaország	6.700	7.600
Magyarország és Ausztria	4.100	4.100
Oroszország	2.300	2.400
Olaszország	2.300	2.400
Amerika kisebb államai	1.200	1.400
Spanyolország	1.200	1.300
Norvégia	1.300	1.300
Schweitz	1.400	1.200
Belgium	2.100	1.100
Európa apróbb államai	1.000	900
Ausztrália	600	600
Ázsia	200	400
Afrika	400	350
Hollandia	250	250
Dánia	250	250
Svédország	250	250

Az össz fogyasztás volt 99.990 94.200 t.-nyi. Ezzel szemben áll az össztermelés 97.700 106.500 tonnányi.

* Utóbbi táblázat az „Amalgamated Copper Company“ réz és ón összehasonlító statisztikáiból való.

A termelés és a fogyasztás közötti különbség tehát — 2.200 + 12.300.

A fogyasztás terén emelkedést észlelünk Németországnál, Franciaországnál, Oroszországnál, Olaszországnál, Spanyolországnál, Ázsiában (Japán utján) és Amerika kisebb államainál. Az ónfogyasztás alig változott a legutóbbi 2 év alatt Magyarország- és Ausztriában, Ausztráliában, Hollandiában, Dániában és Svédországban, viszont megapadt az Északamerikai egyesült államokban, Nagybrittániában, Norvégiában, Schweitban, Belgiumban és több apróbb államban.

Sokkalta kedvezőlenebb képet mutatnak a londoni fém piaci 1908. évi ónárak, a mennyiben az 1907. év átlagos 172 £-nyi árával szemben áll a múlt esztendő kedvezőtlen 133. 2. 6 £-nyi ólomárjegyzése. Ez az átlag ár aránylag nem sokat változott, azóta sem, sőt a múlt hó elejével is csak 133. 8. 3 £-nyi jegyzést mutatott.

Gy. Gy. K.

Krónika.

Üzlet.

Junius 16. Az *amerikai vaspiacon* az üzlet jobb-fajta óntott nyersvasban csöndes; kereslet csupán a silányabb fajtában és hámatétban mutatkozik későbbi szállításra. — Koburg herceg pohorellai vasműve *rudvas*-kontingensét átengedte a zenicai vasműnek. — A galiciai *petroleum*-termelők és a finomítók közt folyó tárgyalások kilátást nyújtanak arra, hogy a megegyezés létrehozható. — Ennek hírére a nyersolaj ára 1'21 K-ra emelkedett s a piaca megszilárdult. — Az osztrák államvasutak ajánlati tárgyalást hirdettek *szén szükségletük* fedezésére. Az ajánlatok közt a barnaszénért magasabb árát kérnek, a kőszénért alacsonyabbat mint tavaly. Külföldi szénnek — a délvidéken szükséges kevés angol kőszéntől eltekintve, alig számíthatnak rendelésre.

Junius 17. A délnyugati cseh *szénpiac* helyzete kielégítő, bár az idény természetéből folyólag csöndes. A vasutak rendelései normálisak. — A Csillei réz ára a londoni fémtőzsdén több mint egy fonttal 57¹⁵/₁₆ fontra esett vissza, miután az európai készletek 6000 tonnával szaporodtak.

Junius 18. Az osztrák államvasutak 10.000 t. *szén* rendeltek a vaskartellnél. — A *Stahlwerksverband* 300.000 t. szénre kapott rendelést Amerikából. Az alakvasak kivitele is élénkült, a belföldi piac azonban teljesen csöndes. — A newcastlei *szénpiac* a Walesben és Skótiországban fenyegető sztrájk miatt egészen lanyha. A vállalatok és munkások képviselői két nap óta tárgyalnak s van kilátás megegyezésre. — A francia *aluminium*-gyárosok megállapodtak abban, hogy 1910-re nem fogadnak el megrendelést, mert a mai árak mellett veszteséggel dolgoznak. Szeretnék a széjjelment kartell újra összehozni. — A *réz* készletek Angliában és Franciaországban 55.436 t-ra ruznak, hajón van Chile felől 2925 t. Ausztrália felől 3900 t, összesen tehát kitesznek a készletek 62.261 t, míg május közepén az összes készlet volt 51.444 t.

Junius 19. Innsbruk mellett németországi vállalkozók *arany*a folytatnak kutatásokat, melyek kielégítő eredményt mutatnak. — Kölnből a nagyolvasztókhoz való *koks*z árának redukálását helyezik kilátásba, mert a kereslet ismét megcsappant, bár a nyersvas termelése nem csökkent. — A *vörösréz* huzalok alapárát a rézművek 100 kg-kint 7 K-val emelték. Az Österr. Creditanstalt a *sárgaréz*-lemezek, huzalok és rudak árát 100 kg-kint 5 K-val, tombak-lemezek, huzalok és rudak árát 7 K-val emelte.

Junius 11. Az egyesült magyar és osztrák *csavargyárok* az árakat 5—10% leszállították, mert az üzlet igen lanyha és a külföldi verseny is erősen érezteti hatását. — A felszülézi kincstári *Friedrich*-bányát újra megnyitják *ezüst és ólom* termelése céljából.

Junius 22. Az amerikai Egyesült államok *arany*-termelése a folyó évben jelentékenyen emelkedett. Magát az alaskai termelést 30 millió dollárra becsülik, míg más-kor 18 millióra rugott.

Junius 23. A felszülézi *köszén* elszállítása a múlt esztendőhöz képest többletet ért el májusban. Az ipari szerek helyzete különben éppen nem örvendetes. — Németországban a *sárgarézcsövek* ára 3 Mk-val 135 Mk-ra szállt le.

Junius 24. A *hegesztett vas* árát a német kartell az eddigi 122.5 Mk-val tonnánként az év harmadik negyedében is fenntartja. — A felszülézi *köszén*üzlet javult, az elszállítás június 1-ső felében meghaladta a múlt év hasonló időszakát. — Az Egyesült államok szenátusa a *köszén* vámját tonnánként 67 centről 60-ra szállította le.

Junius 25. A londoni *réz* piacon a spekuláció részéről folyt eladások véget értek s a helyzet azért is javult, mert az amerikai termelők még mindig tartózkodnak a kínálattól. A standard-áru készületben 59.10, három óra 60.76 fontra emelkedett. A cinn ára lassan hanyatlott; straitcinn 132.12.6, három óra 133 font, antimon változatlanul 30—31 font; ólom nyugodt, 13.2.6—13.10 font; cink renyhe, 21.17.6 font; ezüst 24 $\frac{1}{16}$ d., higany 8.8 font. — Az amerikai *vas* piacon nyerstermékekben mérsékelt vásárlások történtek, a magasabb árakat azonban nem lehetett tartani. Kész gyártmányokban az üzlet szilárdabb. — Rhodesiában (abercorni kerület) kiváló *arany*-föltárásokat csináltak.

Junius 26. Kína mérhetlen *köszéntelepeinek* föltárására újabb lépés történt. Egy kínai társaság a Pekingtől délnyugatra levő hegyvidék *köszén*ének kiaknázása végett 30 km. hosszú sodronykötélpályát épített egy német céggel. — A glasgowi *vas- és acél*üzlet élénkítése várható, mert a vállalatok és munkásaik közt újra megindultak a tárgyalások és valószínű, hogy a munka megszüntetésére nem kerül a sor.

Junius 28. Az osztrák államvasutak 1.518.090 tonna *szénszükségletének* fedezésére megtartott ajánlati tárgyaláson 6.993.300 t-ra érkezett be ajánlat s ebből 9.952.000 t külföldi. — A rajna-westfáli *köszén*üzlet helyzete nem javult. A bányákra óriási készleteik vannak, amelyek a szünetelések dacára sem fogyatkoznak meg, mert a munkások teljesítménye jóval megnövekedett.

Junius 29. A német birodalmi gyűlés pénzügyi bizottsága a *bányarészjegyek* forgalmi adójának 1%-ról 2%-ra való fölemelését javasolta, ami nagy nyugtalanságot kelt. — A berlini *rudvas*-kartell az árát 100 kg.-kint 0.50 Mk-val emelte. — A hazai *vas*üzletben a pangás szünetfélben van, sőt *rudvas*at és *durvalemezeket* meg lehetős élnken keresnek. — Mexikóban 25 millió dollár alaptőkével új *petróleum*-bányatársaság alakult.

Junius 30. Island nyugati részén óriási *széntelepeket* fedeztek föl, melyek iránt angolok érdeklődnek.

Vállalatok.

Junius 16. A Máramarosi *sóvasut* r.-t. 310.004 K nyereséget ért el, melyből az elsőbbségi részvényesek 9, a törzsrészvényesek 8 K osztalékot kapnak. — Brüsszelben 2 millió frank alaptőkével részvénytársaság alakult a csehországi Lana mellett lévő *barna-szénbánya* üzemére.

Junius 17. A magyar *réz*művek r.-t. 48.879 (27.800) K tiszta nyereséget ért el, ami az alaptőke (5 millió K) 1%-ának felel meg. — A Részvénytársaság *kőolaj* kutatására üzleti évét 12.270 (10.535) tiszta nyereséggel zárta le, ami a 400.000 K-nyi alaptőke 3.1%-ának felel meg.

Junius 19. A *Salgótarjáni* megtartotta rendkívüli közgyűlését, mely az alaptőkének 4 millió koronával való fölemelését, valamint azt is elhatározta, hogy ennek felére a régi részvények birtokosainak biztosítja az elővételi jogát.

Junius 21. A Bethlen-Falva *kohó*t nagyszabású beruházásokkal bővítik és átalakítják; a munkálatok több évig fognak tartani. — A ver. Konstantin der Grosse bányatársulat mind a hat *szén*-bányájában szünetnapot tartott. — A *Kattowitz* A.-G. für Bergbau und Hüttenbetrieb magyar vasbányáiban 10.641 tonnára vasércet termelt 1908-ban. Az osztalék 4%, mint az előző évben.

Junius 22. Az *Acélöntöde* r.-t. az állami segély dacára 8.910 K veszteséggel zárta le az 1908. évet. — A Bihar-szilágyi *olaj*-ipar r.-t. 1908/9. üzletében 148.174 (131.160) K tisztanyereséget ért el.

Junius 23. Budapesti *fémöntő és rézhámormű* r.-t. cég alatt 100.000 K alaptőkével új vállalat alakult.

Junius 24. A *Rónay*-féle maganyomású *brikettező* eljárás kihasználására Berlinben elsőrendű cégekből részvénytársaság alakult, amely Budapesten is készülő brikettgyárat állítani.

Junius 25. A Vacuum Oil Co. a limanowai *petróleum*-finomítót készülő megvásárolni s annak termelését megkészszerelve, az osztrák finomítókkal versenyezni.

Junius 26. A *Rimamurányi* elhatározta, hogy 32 millió korona alaptőkéjét 75.000 drb 200 K névértékű, 5%-kal kamatozó s legfeljebb 1% felülosztalékot élvező elsőbbségi részvény kibocsájtásával 15 millió koronával fölemeli s e célból július 12-én rendkívüli közgyűlést tart. — A *Harpener* Bergbau A.-G. alaptőkéjét 5 millió Mk-val 85 millióra emelte fel s e célból 5000 darab egyenkint 1000 Mk. névértékű részvényt bocsájt ki s kizárja a régi részvények birtokosainak elővételi jogát, hanem 180%-al engedti át egy bankcsoportnak. — A Bihari *szénbánya* és villamossági r.-t. 449.214 (453.431) K nyersbevételel ért el s az évet 87.366 K veszteséggel zárta le.

Junius 27. Zeibig J. kőrösbányái, boicai, füresdi, krecsunesdi, kajamai és hercegányi *arany*-bányáit állítólag angol pénzcsoport vette meg. — A Magyar és galicai *naphta*-ipar r.-t. 1908/9 üzleti éve az eddigi 213.008 K veszteséget 514.718 K-ra növelte.

Junius 28. A *Nagyalmási Mindszent* bt. 20.000 drb 50 koronás részjegyet bocsát nyilvános aláírásra s az igazgatóságát egészen újonnan szervezi.

Junius 29. A *Magyar bánya* r.-t. Dobsinán számos viszontagság után odajutott, hogy két főhitelezője csődöt kért ellene. — A Magyar értékpapír-kereskedők egyesülete állást foglalt a *Rimamurányi* tervezett kibocsájtása ellen s élénk agitációt fejt ki, hogy azt meg-hiusítsa. — A *Harpener* Bergbaugesellschaft a most lejárt üzletévre 8.5 (11) % osztalékot fog adni.

Junius 29. A *Rimamurányi* július 12-ére hirdetett közgyűlése elmarad s a 15 millió korona névértékű elsőbbségi részvény kibocsájtását mellőzik. — A Hazai *kőolaj* ipar r.-t. alaptőkéjét 1000.000 K-val 900.000 K-ra emelte.

Egyesülés.

Junius 16. Az osztrák-magyar *vaskartell* májusban 550.000 (— 6000) q-t adott el. Rudvasból az elszállítás 64.875 q-val volt kevesebb, sinekből azonban 53.563 q-val több. — A német *Stahlwerksverband* számottevő megrendeléseket szerzett Braziliában, Chileben és Argentínában sinekre s a vastartók és alakvasak kivitele is emelkedett. Félgyártmányok tekintetében a piac változatlanul normális. — A rajna-westfáli és felszülézi lemezhangerművek képviselői Berlinben *acéllemez-kartell* létrehozásáról tanácskoztak, de kevés kilátással eredményre.

Junius 17. Az általános orosz *vaskartell*hez (Prodama) a *csőkartell* is csatlakozott. — A most alakított *ólomkartell*, mely német, spanyol, amerikai és ausztráliai termelőköt áll s öt évi fáradozásnak eredménye, a világ ólomtermelésének 70%-át egyesíti s így módjában lesz az árakat diktálni, melyeket tonnánként 288 Mk-ról 420 Mk-ra készül fölhajtani, ami közel egy milliárdnyi nyereséget jelent. — A francia pénzügyminiszter ellenzése folytán az amerikai acéltörszt 5 millió dollárnyi tőzsrészvényeiből egy milliónak a párizsi tőzsdén való jegyzése meghiúsult. — A kölni *öntöttcső-kartell*, melyhez a felsősziléziai állami művek is tartoznak, jövőre ilyenkor jár le, de már is több jel mutat arra, hogy aligha lesz továbbra is együttartható. — A *petroleum-finomítók* között létrejött megegyezés a galíciai petroleumtermelőkkel kötendő szerződés feltételeire nézve. A finomítók ezen csoportja a termelés 60%-át képviseli. — A francia *aluminium-kartell* 1910-re nem fogad el megrendeléseket, mert a mai árak mellett az eladás veszteséggel jár.

Junius 19. A *káliszindikátus* kimondta, hogy junius végével floszlik, mert a porosz kincstár növeli a megújítás nehézségeit s a szindikátus többi tagjai is tulságos követeléseket támasztanak.

Junius 20. A német *Stahlwerksverband* a helyzet gyöngye javulásáról számol be; vasuti fölépítményekre külföld megrendeléseit junius—szeptember hónapokra 2000.000 t. többletet adnak az előző évhez képest, de a belföldi rendelések 100.000 t.-val megfogyakoztak.

Junius 23. A berlini *rudvas-kereskedők kartelljé*t sikerült életre kelteni, amely az árakat már is emelte. — Németországban a nagyközönség is határozottan állást foglalt azok ellen a vállalatok ellen, melyek a *káliszindikátus* megújítását tulságos követelésekkel akadályozzák. — A rajna-westfáli *közszindikátus*, annak outsiderjei és a kincstár között tárgyalások folynak, melynek eredményétől függ, hogy október 1-ére leszállítják-e a *kösz* árát. — Az Amalgamated Copper Co. cég alatt fennálló *résztröszt*, mely 1907-ben 14,154.400 dollár tiszta nyereséggel zárta az üzleti évet, 1908-ban már cs. k 6,680.557 dollár, 1909-ben pedig 3,663.980 dollár tiszta nyereséget ért el, melyből 2% osztalékot fizet s erre 3,077.750 doll.-ra van szüksége.

Junius 25. A Siegvideki *tükörvas-kartell* 10.000 t.-ra rugó szállítást kötött le Amerika részére a jövő évnegyedre.

Junius 26. A Standard Oil Co. az osztrák kormány ellen irányuló akciójára azszal felelt, hogy a vele érdeklőzötségben álló finomítókkal az árat 0.5 koronával leszállította s a többi finomítót ezzel szintén az ár leszállítására kényszerítette.

Junius 28. Kölnben *drótszög-kartell* alakítására irányuló tárgyalások folynak. — A londoni *salétrom-érdeklőség* képviselője a chilei termelőkhez ultimátumot intézett, mely szerint a kartell július végeig létre kell hozniok.

Bányajog.

Jun. 16. A pénzügyminiszter szakértő bizottságot küldött ki Erdély vasércének felbecslésére s ez megállapította, hogy az erdővidéken és Kovászna környékén hosszú időre bőven található, művelésre érdemes *vasérc* van.

Jun. 17. Az osztrák képviselőház szociálpolitikai bizottságánál a következő határozati javaslatok várják a tárgyalást: a) a bányamunkások műszai járói, b) bányamunkás-ellenőrökről és a bányamunkások megbízottainak választásáról, c) a bérfizetésről és d) fiú és női munkások foglalkoztatásáról a bányászatnál.

Jun. 23. A galíciai *petroleum-termelők* és a finomítók között, az osztrák kormány közreműködése mellett

létrejött a megegyezés. A kormány 100.000 ciszterna befogadására alkalmas rezervoárokat épít s bérbeadja a termelőknek.

Jun. 24. A porosz felsőház a *munkás-ellenőrökre* vonatkozó novellát egyes módosítással visszaküldötte a képviselőháznak, mely azokat elfogadta, miután a keresk. miniszter kijelentette, hogy azokhoz hozzájárul, miután a lényegét nem érintik.

Jun. 25. Az osztrák képviselőház a *vasárúk és gépek vámjának* eltörlését célzó határozati javaslatot fogadott el igen nagy többséggel, mellyel a keresk. és pénzügyminiszter is szavazott. A nyersvas váma most 1.60 K, a rudvasé 6.50—20 K, míg vasárúkra és gépekre több száz tétele van a tarifának.

Jun. 26. Az osztrák kormány a galíciai *petroleum-termelőkkel* létrejött megegyezés alapján törvényjavaslatot terjesztett a képviselőház elé, mellyel 8 millió korona hitelt kér a szükséges rezervoárok építésére, koncesszióhoz köti a nyersolaj raktározásának, vezetékek létesítésének és finomításának iparszerű üzését s a kereskedelmi miniszter engedelmétől teszi függővé a petroleummal ajtókön való házalást, hogy ezekkel a Standard Oil Co. utját bevágja.

Jun. 29. Az osztrák *bánya-, vas- és gép-iparosok* egyesülete igen éles hangú határozatban fordult a kereskedelmi és pénzügyminiszterek ellen, amiért a vas, vasárúk és gépek vámjának eltörlésére vonatkozó határozatot megszavazták.

Jun. 30. Amerika *petroleum-termelése* B. Day dr. számításai szerint a termelés mai módjával járó roppant tékozlás miatt kilencven évnél tovább nem tarthat s azért javasolja, hogy az állam rezerváljon magának megfelelő területeket és tudományos kutatások alapján állapítsa meg a termelés leggazdaságosabb módját azok művelésére.

Statisztika.

Jun. 16. Belgiumban 1908-ban összesen 23,678.150 (23,824.499) t *kösz*et termeltek,

Jun. 22. Az Egyesült-Államok *nyersvas-termelése* 1907. októberében érte el tetőpontját 2,336.000 t.-val s azóta 1908. január havában szállt legmélyebbre, 1,045.000 t.-val, míg 1909. májusban 1,880.000 t-t ért el.

Jun. 24. A cseh *barnaszén-vidéken* 1908-ban 22,165.587 (21,718.905) t-t termeltek, tehát 446.682 t.-val, vagyis 2.057%-kal többet, mint az előző esztendőben.

Jun. 25. Galiciában 1908-ban 17,568.220 q *nyerskö-olajat* termeltek, tehát 6,801.520 q-val többet, mint az előző esztendőben, amihez a termelés céjaira felhasználált mintegy 600.000 q járul. Az *ozokerit* termelése 25.600 (26.400) q-t tett ki.

Munkások.

Jun. 16. Brád és Gurabánya közt a sztrájkoló munkások a villamos bányavasut sirjeit 13 m hosszúságban elpusztították, minek folytán egy vonat kisklott.

Jun. 17. A sztrájkoló brádi *aranybányászok* a bányahatóság kezdeményezésére gyűlést tartottak, de a megegyezésre nem sikerült alapot találni. — Az osztrák bányákban az év első negyedében 14 esetben 21 üzemnél 5522 munkában álló munkás közül 3341 *sztrájkolt*.

Jun. 20. Az angol *szénbánya-munkások* gyűlésén elhatározták, hogy a vállalatokkal azon feltétel alatt bocsátkoznak tárgyalásba, ha a 8 órás műszakot behozzák és a béreket nem szállítják le.

Jun. 28. A francia Loire-departement *szénbánya-munkásainak* szövetsége azt követelte a bányavállalatoktól, hogy az 1908. júniusban fölemelt béreket 1910. ju-

lius haváig fizessék. Miután a vállalatok erre nem hajlandók, attól kell tartani, hogy a munkások beszüntetik a munkát.

Jun. 29. A német *keresztény bányamunkások* egyesületének évi jelentése visszautasítja a szénszindikátus árpolitikája ellen irányuló támadásokat s határozottan védelmére kel. — A walesi *szénbányamunkások* gyűlésén kitént, hogy a helyzet sokkal válságosabb, mintsen gondolták. bár a sztrájk még mindig elkerülhetőnek látszik. — Az angol nemzeti *bányamunkások* szövetség elhatározta, hogy a walesi bányamunkások küzdelmét a vállalatokkal szükség esetén általános munkabeszüntetéssel támogatja.

Balesetek.

Jun. 22. A *vulkáni* mélyaknában bányarobbanás egy altisztet és hét munkást megölt, többet megsebesített. — Az amerikai magyar szövetség impozáns emléket állított a smithoni temetőben a két év előtt a Darr-bányában elpusztult kétszáznál több magyar munkásnak.

Jun. 23. Pennsylvániában a Lackawanna Coal Co. egyik *szénbányájában* gázrobbanás folytán 150 munkás bennszorult s eddig minden erőfeszítés mellett csupán három halottat és tiz halálosan sebesültet tudtak a külszínre hozni.

Jun. 24. Az elbogeni bányavidék *Frischglück*-aknáját (Sódauban, Karlsbad mellett) folyó homok árasztotta el. A biztosító munkálatoknál egy felőr és négy munkás halálos baleset áldozata lett.

Jun. 25. Wittkowitzban a Salamon-aknában a szállító gép kezelőjének vigyázatlansága folytán több munkás, közöttük kettő igen súlyosan megsérült.

Jun. 28. Az *ajkai* katasztrófa áldozatainak családjai számára a gyűjtés 173.000 K-t eredményezett s Veszprémmegye alispánja értekezletet tartott az összeg folyósítása végett.

Vegyesek.

Jun. 16. A bukaresti III. nemzetközi *petroleum*-kongresszuson alapított nemzetközi petroleum-bizottságnak új osztálya alakult meg Bécsben.

Jun. 17. A keresk. miniszter előmunkálati engedélyt adott Alsóbarbaténytől *Aninószán* át a bányatelepekig tervezett vasútra.

✂ HAZAI HIREK ✂

Kinevezések az állami bányászat köréből.

A pénzügyminisztérium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök mint ezt lapunknak hivatalosan jelentik — a bányászat körébe tartozó kezelési ágazatoknál alkalmazott műszaki tisztviselők létszámában Szücs Dénes és Mossóczy Sándor mérnököket főmérnökökké; K. Pauer Viktor, Gerő Gyula, Perczián Károly és Dvorzsák Henrik segédmérnököket mérnökökké; Fényes Gyula pénztári tisztet pénztári ellenőrré; Toperczer Elek pénzügyi számtisztet, Káspár Lajos tisztjelöltet, Plotényi Géza és Gebhardt Ferenc főiskolai tanársegédeket, Kellner Béla tisztjelöltet, Chilkó Nándor főiskolai tanársegédet, vala-

mint Gretzmacher Gyula, Zavilla Arnold és Seefrancz Géza okleveles bányagyakornokokat segédmérnökökké nevezte ki.

Rendelet az állami szénbányák központi igazgatóságáról. A m. kir. pénzügyminiszter most adta ki az állami szénbányák központi igazgatóságának felállításáról s működésének megkezdéséről szóló rendeletét. Ez a rendelet élénk tanubizonyosága annak az okszerű bányászati politikának, amelyet *Wekerle* Sándor miniszterelnök az állami szénbányászat megalapításával megkezdett. A rendelet felöleli az összes nélkülözhetetlen intézkedéseket s oly körültekintéssel készült, hogy a távoli jövőben sem lesz előreláthatóan szükség annak helyesbitésére, illetőleg kiegészítésére. A rendelet 1909. évi 51.761. szám alatt kelt s a következő fontos rendelkezéseket tartalmazza :

A m. kir. állami szénbányák igazgatósága közvetlenül a m. kir. pénzügyminisztérium alatt áll és hatásköre kiterjed a magyar szent korona országainak egész területén lévő állami szénbányákra. A központi igazgatóság előadói megbizással van fölruházva oly ügyekre nézve, amelyek a minisztérium döntése alá tartoznak. Más minisztériumokkal csak a pénzügyminisztérium közvetítésével érintkezik, ellenben a többi hatóságokkal átiratok alakjában lévelez, míg az alárendelt hivatalokhoz rendeletet intéz. A központi igazgatóság ügyköréhez tartozik: a) az állami szénbányák és szénbányahivatalok műszaki és közigazgatási vezetése, valamint a vonatkozó kereskedelmi és jogügyek határozottan előirt elvek szerint való intézése; b) amennyiben a hazai szénszükséglet gazdaságos ellátása ezt megkívánja, az országban levő széntelepek felkutatása és feltárása; c) a már feltárt, hasznos üzemel biztosító széntelepek nyilvántartása és előkészítése a lefejtésre, esetleg javaslatétel széntelepek megszerzése iránt; d) az állami szénbányák szén- és egyéb termékeinek értékesítésével járó eladási, szállítási és tárolási teendők intézése és ellátása; valamint az üzemhez szükséges felszerelések, anyagok beszerzése és berendezések létesítése. Az igazgatóság élén a m. kir. állami szénbányák központi igazgatója áll, aki a kezelés eredményeiért és az elárusítás folytán az államra háruló minden kárért felelős. A központi igazgatóság műszaki, adminisztratív, árusító és anyagbeszerző osztályokból áll, segédhivatallal, központi pénztárral és mellé rendelt főkönyveiséggel. A központi igazgatóság minden irányban képviseli a vezetésére bízott igazgatóságot és hivatalokat, illetőleg a m. kir. kincstárt a fennálló szabályok által kijelölt keretben. Köteles ennél fogva az alája rendelt összes személyzettel együtt minden erejét, tehetségét és munkabírását arra fordítani, hogy a vezetésére bízott állami szénkutató és feltáró műveletek szakértelemmel és pontossággal vitessenek keresztül, a szénbányák pedig korszerű berendezéssel és felszereléssel látassanak el. Általában kötelessége minden tőle és közegeitől kitelhető módon törekedni arra, hogy a vezetés alá bocsátott szénbányák berendezését és kezelését a termelési költségek apasztása érdekében, de a munkás személyzet anyagi jólétének, szellemi és erkölcsi állapotának emelése mellett, a tökély legmagasabb fokára emelje, azon megtartsa, s így az államnak lehetőleg

tartós jövedelmet biztosítson, azután a széntermelést az állami üzemek és a hazai ipar szükségletéhez mérten fokozza, az elárúsítást pedig az állami szénbányászat céljának és hivatásának megfelelően irányítsa. A központi igazgató legfőbb feladata az alája rendelt művek szakszerű kezelésének vezetése. Ezt csak abban az esetben lesz képes teljesíteni, ha az összes üzemágaknál nemcsak az üzem menetét, feltételeit, de az elérni óhajtott célt és annak elérésére vezető eszközöket ismeri, azokat kellő időben és helyen alkalmazni, felhasználni képes. Elkerülhetetlen ennélfogva, hogy a vezetése alatt álló összes üzemek mindenkori állapotát a legnagyobb részletességgel személyesen szerzett tapasztalatok alapján ismerje, a kezelésre, elárúsításra és könyvelésre felügyeljen, egyáltalában ellenőrizze, hogy a fennálló törvényeket és szabályokat betartsák. Üzemi kísérletek véghezvitele, művenként és esetenként 10.000 K erejéig. Szabadalmazott műveleti eljárások megváltása, ha a végkielégítés egy-egy bányaműnél nem több 10.000 K-nál, vagy ha a bánya által évenként fizetendő díj nem haladja meg a 2000 koronát. Minden vétel vagy eladás tárgyát képező anyag árainak, valamint a kisebb mennyiségekben eladásra kerülő szén árának megállapítása. A bányák által termelt szén és egyéb anyagok eladási árainak megállapítása, illetőleg erre vonatkozó ajánlatok tétele, megrendelések elfogadása, kötlevelek és szerződések kötése esetről-esetre 50.000 métermázsáig; az üzem folytatására szükséges leltári tárgyak beszerzése 5000 K-ig. Üzemi anyagok beszerzése, s mindennemű ide vonatkozó ajánlatok bekérése, pályázatok kiírása s ezek alapján szerződések kötése és pedig belföldi származású anyagoknál cikkenkint 50.000 K erejéig, külföldi anyagoknál és felszerelési tárgyakkal cikkenkint 10.000 K erejéig. Oly szerződések, a melyek három évnél hosszabb időre kötettek, mindenkor, tehát még akkor is miniszteri jóváhagyás alá esnek, ha összegük a fenti határokon belül esik. Jóhírű bejegyzett cégekkel 10.000 K számlaérték erejéig biztosíték nélkül üzleteket esetleg 6 hóig terjedő hitelezés mellett kötni; egyébként hitelezések csak kellő biztosíték mellett nyújthatók. Az üzem számára szükséges ingatlanok vétele, ha a halasztás veszélylyel járna s az e célra szükséges összeg 5000 K-t meg nem halad. Ingatlan állami vagyont lebonthatóvá vagy elpusztíthatóvá 10.000 K-ig. Feleslegessé vagy hasznavehetetlenné vált leltári tárgyak selejtezése és pótlása 20.000 K-ig, illetve eladása, ha nyilvános árverés mellőztetik és a tárgy beszerzési értéke a 4000 K-t, nyilvános árverés mellett a 20.000 K-t túlnem haladja. Hivatali, tisztii és altisztii lakóházak, munkásházak, lakótanyák, kegyuri, iskolai épületek, kórházak és bérházak építésének engedélyezése, vagy hasznavehetetlenné vált ily nemű épületeknek újból való felépítése vagy tartóztatása, vétele vagy bérbeadása 4000 K-ig. A központi igazgatóság fegyelmi ügyekben a fegyelmi elárásra érvényben álló rendelkezéseket szem előtt tartva, elsőfokulag határoz, s e tekintetben a fennálló törvények és szabályok értelmében köteles eljárni.

Kinevezés. A m. kir. kereskedelemügyi miniszter a Guttmann Testvérek-féle drenkovai kőszénbányák és brikettgyár igazgatójának Weiss Árminnak, mint az országos statisztikai értékmegállapító bizottság tagjának,

a kereskedelmi tanácsosi címet adományozta. — Conrad Ernő ur, a Conrad és Társa cég főnöke, a budapesti kereskedelmi világ és különösen a budapesti műszaki kereskedők ezen kiváló tagja, kereskedelmi tanácsossá nevezetett ki.

A Budapesti bányakapitányság köréből. A budapesti m. k. bányakapitányság hivatalos helyiségei augusztus 1-től Döbrentei-tér 5 alá az első emeletre (Erzsébet-híd budai feljárója átellenében) helyeztetnek át.

A Bányászati és Kohászati Egyesület igazgató tanácsa és választmánya Farbakó Sándor főbányatanácsos elnöke alatt július hó 5-én tartott gyűlésén véglegesen elhatározta, hogy ezidei közgyűlését szeptember 19. és 20. napján Kőrmöcbányán tartja meg a város és az egyesület ottani osztályának meghívására. A város és az osztály karöltve buzgólkodnak azon, hogy ezeket a napokat emlékezetessé tegyék s oly fényes programot állítottak össze, hogy annak egy részét kellő idő hiányából aligha lehet megtartani. A bányászat és a pénzverő megtekintésén kívül számos látnivaló, hangverseny, táncvigalom várja a résztvevőket, míg az egyesület igazgató-tanácsa viszont arról gondoskodik, hogy a közgyűlés napirendjét több kiváló szakemberünk felolvasásával tegye érdekesebbé, különösen pedig, hogy tagjait a lehető legnagyobb számban gyűjtse össze a hazai bányászat ezen legősibb, tiszteletreméltó helyén, melynek jó híre a világon mindenütt ismeretes, ahol igazi bányások laknak.

Bányatelepből nagyközség. Diósgyőr periferikus bányatelepeinek, u. m. Ujdiósgyőr, Nyirjes, Pocogo és Pereces lakossága mintegy 300 érdekelt részvételével értekezletet tartott, melyen a Diósgyőrtől való közigazgatási különválásukkal új községgé való alakulásukat határozták el. A mozgalom már régebb keletű, de az előző belügy-miniszter azt több okból beszüntette. Az értekezlet a nagyközséggé való alakulás idejére nagy bizottságot választott.

A vajdahunyadi állami vasgyár. Magyarország legjelentősebb vasgyárai az állam kezében összpontosulnak. Ezek közül jelentékeny szerep jut a vajdahunyadi állami vasgyárnak, amely az elmúlt évben jelentékenyen emelte termelési képességét. Hogy ennek az állami üzemnek fejlődéséről képet adhassunk magunknak, elegendő, ha megállapítjuk, hogy az 1908-ban termelt nyersvas értéke 851.871 koronával több volt az 1907. évi termelés értékénél. A múlt évi eredményt az alábbiakban ismer-tetjük: A vajdahunyadi állami vasgyár a múlt évben 913-173 métermázsa nyersvasat állított elő, azaz 22,200 métermázsával többet, mint 1907-ben. A termelt nyersvas értéke 7.628.477,15 korona vagyis 851.875 koronával több, mint az 1907. évi termelés értéke. A nyersvas nagyrészt a magyar királyi állami vasgyárak finomító műveinél, nevezetesen Diósgyőr, Kudsir, Zólyombrézó és a Máv. gépgyáránál értékesítették. Kivételre 19.000 métermázsa került, amelyből Ausztriára 153.620 korona értékben 14.300 mm., Romániára 36.150 korona értékben 3900 mm. jutott. A gyárban átlag 910 embert foglalkoztattak. A gyártelep munkásjelölti intézményei 40 munkásházából, gőz- és kádfürdőkből, ételmi fogyasztási szövetkezetből, vasgyári zenekarból és tűzoltó szervezet fenntartásából állott.

A tatabányai tifusz mint már régebben jeleztük, *teljesen megszűnt*. Bár a napilapok erősen tuozták a veszedelmet, a járvány mégis sok áldozatot követelt s a megbetegedett 700 ember közül 44 életével adózott a fertőzött kutak vizének. A tatabányai új vízvezeték hasonló eset ismétlődését teljesen kizárja.

Az ajkai bányakasztrófa áldozatainak hátramaradtai részére gyűjtésekből befolyt 173.000 korona felosztására nézve a Veszprémvármegye alispánjának elnökleite alatt eljáró bizottság úgy határozott, hogy minden egyes özvegyasszony 2100 K, minden egyes árva 628 korona tőkét kapjon, a társaságtól nekik járó ellátáson felül. Az utóbbinak megfelelő kiegészítésére az ajkai bánya tulajdonosa, a Wiener Kohlenindustrie Verein 120.000 korona külön segítségben részesítette a társaságtól. A begyűlt pénzből ezenkívül 20.000 koronát osztott ki a bizottság a szerencsétlenül járt munkások fölmenői között, akiket azok eltartottak. Híre jár, hogy a társaságtól a régi bányászati bírságalapból a kormány is segíteni fogja, ez ideig azonban e tekintetben rendelkezés nem történt.

A brádi bányászstrájk megszűnt. Három heti herce-hurca után a Rudai 12 apostol bányatársulat strájkoló munkásai *Medzny* János kiküldött főbányabiztos közvetítő indítványa alapján egyezsége léptek és július elsején ismét felvették a munkát.

Kolozsvár zártkutatómánya. Egy kolozsvári lapban „Füstbement szénrétegek“ címen az alábbiakat olvassuk: Most vesszük észre, hogy a cím, amit közleményünk följebb írtunk, esetleges félreértésekre adhat alkalmat. Amennyiben a szénrétegek füstbemenéséhez első sorban szénrétegek szükségesek, itt meg éppen az ellenkezőről van szó. A közönség bizonyára nem felelte meg el, hogy a város Kabala-patak reménybeli szénrétegeire zártkutatómányi jogot váltott s már gazdag szénbányát láttak lelki szemeik előtt a város ügyeinek intézői. Hogy azonban mennyire füstbe mentek a szénrétegekbe vetett remények, illetve mennyire nem mentek füstbe a szénrétegek, azt mi sem bizonyítja jobban, minthogy tegnap érkezett meg a városhoz az a belügyminiszeri leirat, a mely engedélyezte, hogy az ott levő 250 hold városi erdőbirtokot mezőgazdasági alapon vegyék kezelés alá. Ugy látszik, hogy a város már végkép lemondott arról, hogy szénbányát nyit Kabalapatakon, megpróbálja hát másképpen értékesíteni az — ugyilátszik — egyébként parlagon heverő területeket.

A Magyar bánya rt. Dobsina csődje. A Magyar bánya rt. Dobsina, amelyről már hónapok óta rebesgették, hogy súlyos anyagi zavarokkal küzd, csődbe jutott. Mint értesülünk, dr. Hennyei László, Dobsina város ügyésze a város képviselőjében 2068 korona 19 fillér, Harmatta János dobsinai ácsmester nevében 1770 kor. 14 fillér követelése miatt kérte a csődöt a vállalat ellen. Ezekon kívül több rendbeli keresetet adtak be a bánya rt. ellen, amely fizetéseit 2—3 hónappal ezelőtt beszüntette s a rézbánya és érczuzó munkásait hosszabb idő óta szintén nem fizette. A Magyar bánya rt. a dobsinai réz és higanybányák kiaknázására alakult 1908-ban, 3 millió korona alaptőkével, amely 7500 darab 400 koronás részvényből áll. A társaság alapítója Meisels Samu udvari tanácsos a társaság jelenlegi alelnöke volt. Az

igazgatóság tagjai: id. Gróf Csáky Gyula elnök, Meisels Samu alelnök, gróf Csáky Lajos, gróf Csáky Jenő, ifj. gróf Csáky Gyula, Almásy István dr., Pollák Illés, dr. Weidenhoffer Károly, dr. Eulenburg Salamon, dr. Szabó Imre és Lőw Ernő.

Az Erdővidéki bányaegetlet részvénytársaság vezetésében változás állott be. Báró *Bánffy* Zoltán igazgató ebbeli minősége megszűnt, gróf *Teleki* Sámuel pedig bányatanácsosi taggá választották.

A Fővárosi szénkereskedők árubevásárlási szövetkezete egyik igazgatósági tagjának *Krausz* Mihálynak ebbeli minősége és cégjegyzési jogosultsága megszűnt.

A Magyar Sangerhauseni gépgyár rt. alakulását a cégbiróság tudomásul vette. Az alaptőke 1.200.000 korona, 7000 darab egyenként 400 korona névértékű részvény. Az igazgatóság tagjai: Hieronymi Károly, Bujanovics Gyula, Pössel Róbert, Wallach Ernő és Erb Nándor, kiknek ebbeli minőségük és cégjegyzési jogosultságuk bejegyeztetett.

Lédeci portland-cementgyár rt. céggel Budapesten a Lédeci portland-cementgyár rt. 1.600.000 K alaptőkével megalakult. A vállalat átveszi a lédeci Schenk cégnek lédeci cementgyári vállalatát, s annak nagyobb terjedelmű kibővítését tervezi.

Ajka—csingervölgyi vasut. A Kohlen Industrie Verein bécsi cég tulajdonát képező ajka—csingervölgyi iparvasut forgalmára kiadott engedélyt a keresk. miniszter újabb 10 évre meghosszabbította.

Bányászserencsétlenség. A láposbányai „Fekete Antal“-nevű bányában halálos szerencsétlenség történt. Babics Kozma bányász ugyanis dinamittal robbantani akart, de a dinamit nem sült el. Babics egy ideig várt, azután odament a töltéshez, hogy megnézzze, mi a baj. A patron éppen abban a pillanatban explodált s Babicsot a szó szoros értelmében szétmarcangolta. A vizsgálat megindult.

Üresedés. A nagybányai bányai igazgatóság meglé rendelt számvevősnél számgyakornoki állás van üresedésben 800 korona segélydíjjal. Pályázati határidő két hét.

Szénforgalom. A magyar királyi államvasutak vonalain mentén fekvő kőszénbányák a június hó 13-ától június hó 19-éig terjedő héten, hat munkanap alatt összesen 11'801 kocsirakomány szentet adtak, 1638 kocsirakománnyal többet, mint az előző héten és 2471 kocsirakománnyal többet, mint a múlt év hasonló (június 14-től június 20-ig) időszakában. Egy-egy munkanapon átlag 1966 vasuti kocsit raktak meg; 273 kocsival többet mint az előző hét egy-egy munkanapján.

✠ KÜLFÖLDI HIREK ✠

Bulgária szénbehozatala Magyarországból. A bulgár államvasutak és az ipari üzemek nagyobb szükséglete miatt, valamint a Pernikben levő állami szénbányák csekély széntermelése következtében az import jelentékenyen emelkedett. A hozatalok az esztendő első 9 hónapjában már tulszárnyalták a múlt évi egész importot és a mondott időszak alatt 974.014 q kőszent hoztak be.

Leginkább az angol cardiffi szénét használják úgy a bulgár államvasutak, mint a gőzhajózási vállalatok is.

Törökország is szállít szénét leginkább a belföldi ipar számára herakleai bányáiból, ellenben a szerbiai, valamint a magyar (mohácsi szén) szénbehozatala, amelyet leginkább a Duna mentén fogyasztanak, hanyatlott.

A kokszt-fogyasztás elég nagy s az itteni cukorgyárak, a bulgár államvasutak, az arzenál és a vasöntődéák szükségletét Magyarország és Ausztria, csekélyebb mennyiséggel pedig Porosz-Szilézia látta el.

Angol tőke a külföld bányáiban. A londoni statisztikai társaságban Mr. George Paisch, a neves finansztisztikus felolvasást tartott, melyben összeállította, hogy az angol tőke a külföldön milyen összegeket fektetett be. Az érdekes összeállításból a bányászatra vonatkozók ezek: az angol tőke a külföldön befektetett

	tőkét, font sterl.	ennek jövedelme font sterl.	%
vas- és szénbányákba	12,956.000	505.000	3.9
réz	38,525.000	5,074.000	13.2
gyémánt	14,646.000	4,468.000	30.2
ezüst-, ólom-, cink	10,513.000	843.000	8.0
cinn	5,568.000	308.000	5.5
salétrom	10,903.000	1,637.000	15.0
petroleum	14,268.000	642.000	4.5

A nyolcórás műszak az angol szénbányák legnagyobb részében július 1-én lépett életbe s amint előrelátható volt, az átmenet nem mindén zavar nélkül ment végbe. Differenciák merültek föl a munkások és vállalatok között, különösen a műszak kezdetének időpontjára és a munkaközben engedendő szünetek tartama tekintetében. A centrális szénterületen volt leghevesebb a küzdelem, ahol 20 bánya közül július 1-én csupán hatban folyt a termelés. A munkások ellénezték, hogy a műszak reggeli 6 órától déli 2 óráig tartson és 15 percnyi szünetet követeltek étkezésre, míg a vállalatok a munka idejének rövidebb tartama folytán szünetet egyáltalában nem akarnak megengedni. A déli szünetre nézve más szénvidékeken sem jutottak még megállapodásra.

Bányászat a trapezunti vilajetben. A trapezunti vilajet hegységei rendkívül gazdagok ércekben. Van itt vörösréz, ezüsttartalmu ólom, mangán, horgany, antimonium, s végül arany is. A belföldön úgy látszik kőszéntelepek is vannak. A part mentén egészen fiatal a kőszén formációja, melyet nem érdemes aknázni. Ennek ellenében Sansunban idősebb formációja a kőszén. — Ebben a vilajetben mintegy 80 bánya van. Egyes telepek alig érnek valamit, mert csekély a bányatermékek érc tartalma, mások meg igen értékesek, valóságos kincset érnek. A legtöbb bányában vörösréz bányásznak. A legjelentősebb a bányák között a kurlaki. — Az új, 1907-ik évi bányatörvény sem elégíti ki a kívánalmakat. Legközelebb új bányatörvényt terjesztenek a parlament

elé, melynek sürgős tárgyalását fogja kérni a kormány. A bányászat jövedelmezőségét már az a körülmény is biztosítja, hogy a napszám rendkívül olcsó, s amellet a napszamos derék munkás. A napszám 5—10 piaster. A bányák egyrésze rendkívül közel van a tengerparthoz. Ha az erzerumi és siwai vasut elkészül, még az ország belsejében fekvő bányákhoz is hozzá lehet majd férni. Erzerum irányában igen értékes kőszéntelepek vannak, melyek feltárása csak a vasut kiépítésére vár.

✂ TALÁLmányok ✂

A nagyolvasztó hőmérlege gázalakban tüzelőanyagok alkalmazása esetén. Ezen a címen *Katona* Lajos budapesti kohómérnök érdekes előadást tartott a most lefolyt londoni nemzetközi kongresszuson. Az értekezés röviden összefoglalja mindazon adatokat, melyek a vasércnek gázok által való szinitésére vonatkoznak s különféle kísérletek eredményei. Ezt a gondolatot tárgyalja tovább azzal a szándékkal, hogy a vasércnek gáztüzelésű nagyolvasztóban állandó s egyenletes műfolyamat mellett való feldolgozását lehetőnek bizonyítsa be. Az olvasztó lágy acélananyagot eredményezne. Számításokkal igazolja, hogy egy ilyen olvasztó hőmérlege megfelelő körülmények között aktív lesz. Számításokat mutat be az olvasztó és a hozzátartozó szerkezetek részleteire is. Az említett kísérletek és megfigyelések eredményei röviden összefoglalva a következők: A nagyolvasztóba beadagolt anyagok a medencébe való le nemetelük alatt a fajsúlykülönbség következtében teljesen különbözőnek s osztályozódnak. A medence közepén egy oszlopban áll a vasérc: ezt körülvezi hengeres test alakjában a mészkő; a legkülsőbb réteg, mely a medence és a szénfalával közvetlenül érintkezik, a kokszt, vagy faszén. A szén, vagy a kokszt a rajta nyugvó anyagoszlop sulya alatt teljesen porrá törve érkezik az elégs helyére a fuvókák elé. Az olvasztóba befújt levegő elégtelen a beadagolt koksztmennyiség szénsavvá való elégetéséhez, sőt elégtelen a szénoxidá váló elégetéséhez is. A fuvókák méretei, a fuvólevegő nyomása és hőmérséklete bizonyosságot szolgáltatnak erre nézve. A nagyolvasztó hőmérlege általában azt mutatja, hogy a szénben rejlő energiának csak mintegy 50%-át használjuk ki benne, a többi a torokgázokban található föl. A gázfejlesztő hőmérlege pedig azt bizonyítja, hogy a közönséges generátorgázban a szén összes energiájának 70%-át kapjuk meg. E két szám különbsége — szénben rejlő energiának kb. 20%-a — az az energia mennyiség, amelyet a nagyolvasztóban a nyersvasolvasztásra használnak föl. Laboratóriumi kísérletek bizonyítják, hogy simító hatású gázok a vasoxidokat már alacsony hőmérsékletnél — 400°—500° C-nál — fém-

Találmányokat szabadalmaztat és értékesít; védjegy és mintaoltalmat kieszközöl az összes államokban **PATAKY VILMOS** hites szabadalmi ügyvivő **BUDAPEST, IV., Eskü-ut 3.**
Saját szabadalmi irodák a külföldön: **BERLIN W. Leipzigerstrasse 112.**
PARIS, 58. rue Lafayette, AMSTERDAM, Kaisersgracht 209. Telefon 89—22.

vassá redukálják, mely finom poralakban marad vissza. Csúpn azt kell már most bizonyítani, hogy a közönséges generátor gázt a vasércben lévő oxigénnel égetve el, föltéve, hogy mindkettő előmelegített állapotban van, midőn a vegyi kölcsönhatás akadálytalanul folyhatik le, teljesen elégséges hőmennyiséget és hőmérsékletet kapunk arra a célra, hogy úgy a vas, mint az ércből elválaszthatatlanul salakanyagok olvadt állapotban kerüljenek a medence fenekére. Az előmelegített gázt nyomás alatt juttatjuk be fuvókákon át a medencébe. Erre vonatkozólag a szerző részletes számítással szolgál s bebizonyítja azt, hogy még a sugárzási veszteségre is marad elég hőfölösleg.

Tiszta tellur előállítása. Erről a kérdéstről *Schelle* Róbert tartott előadást a kongresszuson, amelyet az alábbiakban ismertetünk: Magyarországon a tellurtartalmu arany- és ezüstércetek *nagyágit* és *szilvanit* stb, formájában dolgoztatnak föl s időnint tellurt is gyártanak belőlük. A nyersérc kb. 0.5—2.7% tellurt tartalmaznak s forró cc. kénsavval főltárva, sósavas vízzel kilugoztatnak. Az így nyert oldatot megsűrűve, azelőtt cinkkel, ujabban kénsavval választják le a tellurt. Az ily módon előállított tellur fekete, porszerű anyag s kivált a cinkkel leválasztott igen tisztátalan s 30—70% tellur mellett főként réz és antimónt tartalmaz. A tiszta tellurnak e nyerstermékből való előállítása igen nehéz volt, mert a réztől a kénsavval való elválasztása a sósavas oldatban ismételt kísérletek ellenére sem sikerült. A tellurnak kicsinyben, analitikailag való elválasztásánál, mikor a nagyobb sav- és folyadékennyiség sem okoz semmi hátrányt, a folyamat jól megy végbe, bár sokszor még is szükséges a kénessavas leválasztást megismételni. Sokkal jobban megy a tiszta tellurnak nátriumsulfidoldattal való elektrolitikus leválasztása. Evégből a nyers tellurt szódával és kénnel olvasztjuk össze és vízzel kilugozzuk, vagy még egyszerűbben nátriumsulfidoldattal és képporral való főzés útján oldjuk. — Mindkét esetben sötétsárga oldatot nyerünk, mely a nagymennyiségben jelenlévő poliszulfid miatt az elektrolízisre alkalmatlan. Ha az oldatot megkísérelték nátriumsulfiddal elszinteleníteni, vagy a nátriumpoliszulfidot monoszulfiddá redukálni, feketésszürke csapadék vált le, mely tiszta tellurnak bizonyult. A szelén, arzén, antimón, ón, arany és platina, mint számos kísérlet bebizonyította, a nátriumsulfidoldatból kénessavas nátrium hatására nem válnak ki. Mivel pedig a réz már akkor leválik, mikor a nyers tellurt nátriumsulfiddal kezeljük: a tiszta tellur előállítása ily módon sikerült. A tellurnak alkáliszulfidoldatból nátriumsulfittal való ezen redukciója folytán a tellurnak érceiben való meghatározása és azokból való előállítása is igen egyszerűen kivihető és megvalósítható. A finoman porított érceket ugyanis szódával és kénnel, vagy vízmentes nátriumtiosulfáttal összeolvasztva, vízzel kilugozzuk és ezen oldatból a tellurt kénessavas nátriummal lecsapjuk. Az így nyert tellur poralaku, szürke, olvasztás után ezüstfehérszinű. Ha nátriumbisulfáttal összeolvasztva, szénsavközegben megmerevedni hagyjuk, az antimónra emlékeztető reguluszt kapunk, felületén kristályos alakulattal. A levegőn megmerevedt tellur e jelenségeket nem mutatja.

Bányagázjelző készülék. A bányagázok és gázömlések önműködő jelzésére már többféle készüléket sserkesztettek. Legtöbbje tulkomplikált és drága, van ugyan köztük egyszerűbb is, ez azonban egyéb hátrányai miatt nem vált be. A készülék a platinaszivacsnak azon az ismert tulajdonságán alapszik, hogy a hidrogén hatására felmelegszik (a legtöbb bányagáz valamint a világító-gáz sok hidrogént tartalmaz). A platina közelében vagy oly tárgyat helyezünk el, amely a hő hatására erősen kitágul, vagy olyat, amely könnyen meggyulad és elszakad, a kitágulás vagy szakadás által egy villamos csengő kontaktusa zárul s a csengő megszólal. Minthogy azonban a melegedés által könnyen felrobbanhat a veszélyes gáz is, az egész készüléket sodronyhálával kell körülvenni, a háló viszont a gáznak a platinához való szabad áramlását akadályozza. A készülék tehát nem elég érzékeny s csak elkésve jelzi a gázt. Egy budapesti gyáros a készüléket úgy alakította át, hogy a sodronyháló csak abban a pillanatban veszi körül a platinát, amikor a platina mellé helyezett szál meggyuladt. A gáz tehát szabadon érheti a platinát.

✂ SZAKKÉRDÉSEK. ✂

Válasz a „Sodronykötél vagy bányavasut“ című kérdésre. A múlt század hetvenes éveiben az ipar fellendülésével kezd mindinkább a szállítás kérdésével foglalkozók figyelme a légsodronykötélpályák felé terelődni, de még alig két évtizede annak, hogy e szállítóberendezés hódító útját megkezdte.

A vágányon lebonyolódó anyagszállítással szemben a mérlegelés a legtöbb esetben a sodronykötélpálya javára dül el, nem is szólva azon esetekről, midőn a kedvezőtlen terepviszonyok következtében csakis légsodronykötélpálya jöhet tekintetbe. Dacára annak, hogy a sodronykötélpálya előnyei más üzemmél szemben oly nyilvánvalók s már a laikus által is könnyen beláthatók, mégis igen gyakori eset, hogy még újabb keletű gyártelepek is (nem is szólva a régiekről) csak a régi és már megszokott vágányon való szállításához nyulnak.

A légsodronykötélpálya legfontosabb előnyei a következőkben foglalhatók össze:

1. A terepviszonyoktól való teljes függetlenség: magas hegyek, mély szakadékok, széles völgyek nem képeznek akadályt. Ahol a talajviszonyok minden egyéb szállítási mód alkalmazását kizárják, ott a légsodronykötélpálya győzedelmeskedik. Ily esetekben a döntés nagyon könnyű.

De gyakran még sík vidéken aránylag csekély hossz mellett is a sodronykötélpálya biztosítja a leggazdaságosabb üzemet, ha különleges helyi viszonyokról és speciális célokról van szó. Az idevágó esetek ugyszólván kimeríthetetlenek, de mivel különös figyelmet és megfontolást igényelnek, néhányat felemlitenénk.

Vágányos vasut esetén folyók gyakran igen költséges hidakat kívánnak, az utak keresztezése zavarja az üzemet, míg a sodronykötélpályánál mindez nem képez akadályt, a pálya a gyárudvar, épületek, raktárak felett

haladhat anélkül, hogy az alatta lebonyolódó üzemét és forgalmat zavarná. Ily esetekben a légsodronykötélpályának nincs vetélytársa, még akkor sem, ha csak néhány száz méter hosszról van szó és a terep egyébként teljesen sík is. Igen fontos előny, hogy a célszerű lerakás legtöbb esetében csakis sodronykötélpályával vihető keresztül gazdaságosan. Így például a mészegető, magnezit és egyéb kemenczék rendszerint 10—15 m. magasságba adagoltatnak; ily esetekben a sodronykötélpálya a magasban haladva, közvetlenül a kemencenyiláshoz viszi az anyagot, miáltal az anyag a bányából direkt a kemencébe jut, anélkül, hogy valami kezelést igényelne. A szén- és ércrakodók üzeme sodronykötélpálya esetén a legegyszerűbb. A meddő anyagnak a hányóra való szállítására a kötélpálya a legmodernebb berendezés. A fenti példák is mutatják, hogy mily döntő befolyása van a helyi viszonyoknak és a szállításhoz felmerülő különleges célnak a szállítási mód megválasztására.

2. Nem csekélyebb előny az időjárástól való teljes függetlenség. Például: A nagy havazás és a hosszantartó hideg, mely gyakran jelentékeny forgalmi zavarokat okoz, sodronykötélpályák esetén nem képez akadályt. Magasan fekvő bányák, melyek hónapokon át hó és jég alatt vannak, sodronykötélpályával kiaknázzhatók. (Igen érdekes példa az utóbbira az argentiniai állami sodronykötélpálya; csak ez tette lehetségessé a több ezer méter magasságban a hó határvonalon fekvő gazdag ezüstbányák ökonomikus üzemét.) —

3. Sodronykötélpályával, ha az anyagszállítás lefelé történik, a terep eséséből eredő hajtóerő teljesen értékesíthető, míg vágányos pályánál ez még ellenőrt is igényel s így költséget okoz.

4. A munkásoktól való nagymérvű függetlenség oly előny, amely elegendő fontossága, hogy bizonyos viszonyok között mai nap döntő befolyást gyakoroljon a sodronykötélpálya előnyére. Csak az állomásokban, s ott is kevés és rendszeren olcsó munkaerő alkalmazandó.

5. A kisajátítási költségek sodronykötélpályáknál minimumra redukálódnak, amennyiben csakis az állványok és állomások helye sajátítandó ki, míg vágányos pályánál a kisajátítási költség a legtöbb esetben óriási összegeket igényel.

Már e néhány szempont is nyújthat általános tájékozódást annak megítélésénél, hogy egyes esetben sodronykötélpálya vagy bányavasút előnyösebb-e?

A felvetett kérdésre érdemlegesen és részletesen csak úgy lehetne válaszolni, ha a pálya hosszán kívül a terepviszonyok, a szállítandó mennyiség, esetleges akadályok (folyók, utak stb.), a lerakás módja és a helyi kisajátítási viszonyok stb. ismeretesek volnának. Ezen adatok alapján szívesen foglalkoznánk e kérdéssel.

Ami a sodronykötélpályára vonatkozó szakirodalmat illeti, mint legújabb és legkimerítőbb munkát ajánljuk: „Die Luftseilbahnen“, von P. Stephan. Verlag von Julius Springer. Berlin 1907. R. és K.

✂ ÜZLET, SZÁLLÍTÁSOK. ✂

Köszén szállítására hirdet pályázatot a budapesti erzsébetvárosi dohánygyár igazgatósága. A szükséges mennyiség 2000 métermázsa I. minőségű hazai származású köszén. Határidő július 31.

14.000 métermázsa hazai köszén szállítására hirdet versenytárgyalást a debreceni m. kir. dohánygyár igazgatósága. Ajánlatok augusztus hó 2-ig nyújtandók be.

3500 métermázsa hazai köszén szállítására hirdet versenytárgyalást a pápai dohánygyár igazgatósága. Ajánlati határidő augusztus 1.

Ócska fémanyag eladására árlejtést tart július 28-án a magyar államvasutak igazgatósága.

Ártézi kut furására hirdet árlejtést Tardoskőd község. Ajánlatok július 25-ig nyújtandók be.

1200 métermázsa darabos köszén szállítására kapott megbízást a budapesti honvéd katonai parancsnokságtól a Sa'gótárjáni köszénbánya rt. igazgatósága.

Új helyi érdekű vasut. A kereskedelmi ministerium megengedte, hogy Üzbég állomástól kiágazólag Radosna község végállomásig helyi érdekű vasut építtessék, s az építésre vonatkozó engedély okiratot már kiadta a vállalkozónak.

Új mezei vasut. Báró Gerliczy Ferencz deszki nagybirtokos uradalmában mezei vasutat akar létesíteni, amelynek közigazgatási bejárása július hó 6-ik napján fog megtörténni.

A közzei vasut forgalma. A szombathely-közzei helyi érdekű vasut forgalma az elmúlt évben igen jelentékeny emelkedést mutat. A vasut tiszta jövedelme 36.252 korona, az időközi kamat pedig 642 korona. Az elsőbbségi részvényesek 6 százalékos osztalékot 19.488 koronát kapnak, 800 korona kisorsolásra fordított és így a városnak mint törzsrészvényesnek 15.564 korona jutott. A személyforgalom 160,344 volt, 18.000-el több, mint tavaly, teheráru 352.930 mm., 39.609 mm.-nál több, mint tavaly.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

St. M. Mármárossziget. Hogy levele visszaérkezett, az még nem bizonyít amellet, hogy a szóban levő vállalat nem létesült. A vállalat alkalmasint már megalakult de székhelye nem Rotterdamban, hanem Amerikában van. A vállalatban hollandi tőke van, de a célja, amerikai bányák kiaknázása.

Német mélyfuró-vállalat magyarországi képviselőt keres.

Ajánlatok „A Bánya” kiadóhivatalához intézendők.

St. J. Salgótarján. Az előfizetési díjat legcélszerűbb postatakarékpénztári befizetési lappal eszközölni, így elkerülheti a felesleges portóköltiséget.

U. M. Budapest. Miaszámunkban megtalálja a második választ. Egyébiránt legcélszerűbb volna, ha ebben az ügyben *Gunszt Félix* magánmérnökhöz (Budapest, VII. Damjanich-u. 36.) fordulna, aki éveken át legnagyobb hazai bányavállalataink szolgálatában állott és így a felvetett kérdésekre autentikus tapasztalatai adatok alapján nyújthat felvilágosítást.

DIGESTOL

□ Kitünő hatású emésztő por □
gyomor- és bélbajoknál.

Az emésztést elősegíti, a székletét szabályozza. Orvosi kitünőségek által kipróbálva és ajánlva. Ára egy doboznak **2 korona.**

Készíti: **GLÜCK REZSŐ** gyógy-
szerész
gyógyszertár a „Fehér galambhoz”
BUDAPEST, VI., Hungária-körút 93. sz.
Kapható minden gyógyszertárban.

(B. 17/50)

Réselőgép iránt érdeklődők figyelmébe!

Az utóbbi időben tendenciózus hírek keringtek arról, hogy az Eisenbeis-féle 6091. számú osztrák szabadalom már nincs érvényben.

Mint hogy ezen híreknek eredetét nem sikerült megállapítani, ezen az úton figyelmeztetünk mindenkit, aki oszlop-réselőgépek iránt érdeklődik, hogy az Eisenbeis-féle réselő- és hasítógépre vonatkozó 6091. számú osztrák és 21482. számú magyar szabadalom igenis érvényben van és ezen szabadalom bitorlása, és pedig úgy az ilyen gépek eladása, valamint használata is bíróságilag — amennyiben tudatosan történik büntető bíróságilag — üldözendő cselekményt képez.

Az Eisenbeis-féle 121798. számú **törzsszabadalom**ba ütköző emeltyűgépek vagy egyéb réselő- és hasítógépek forgalomba hozatala és használata, ha ezek a gépek nem is ütköznek sem az osztrák 6091., sem a magyar 21482. számú szabadalomba, a gyártási országban bíróságilag, esetleg büntető bíróságilag üldöztetik.

Egyedárus Magyarország és Ausztria részére

Schember Frigyes

bánya- és kohómű-iroda.

Budapest, Andrásy-ut 50.

(B. 108/28)

A BÁNYA

a legalkalmasabb hetilap a bányászati, kohászati, gépipari és rokon-
□ szakmákhoz tartozó cikkek □

eredményes hirdetésére.

„A Bánya” megjelenik minden vasárnap.

A BÁNYA

ist das erfolgreichste u. wirksamste
Insertions-Organ für Berg-, Hüt-
ten- und Maschinenwesen und für
alle verwandten Industriezweige.

„A Bánya” erscheint jeden Sonntag.

Kir. szénbányahivatal Bozovics.

T. cz.

Van szerencsénk becses tudomására hozni, hogy a kir. bányakincstár Bozovicson, Krassószörény megyében kőszénbányát nyitott:

A bozovicsi kőszénbánya a legrövidebb idő alatt nagy mértékben fejlesztve, a bányatechnika legújabb vívmányai szerint berendezve; így képes lesz úgy minőség, mint mennyiség tekintetében a t. szénvevők legnagyobb igényeit is kielégíteni.

A bozovicsi szén hőhatálya 4800—5000 calorikus szén, mely bármely ipari követelményeknek is megfelel.

Szállítunk kedvezményes áron:

téglaégetéshez, kazántüzeléshez dara szenet, kazántüzeléshez dara, akna diószenet, kovács czélokra kovács-szenet, csépléshez pormentes akna, dió koczkaszenet, szobafűtéshez dió és koczka darabos szenet.

Pontos és jó kiszolgálásról biztosítva, kérjük szíves megrendelését.

Bozovics (Kr.-Szörény m.) 1909. júl. hó.

Kir. Kőszénbánya

Bozovics, Krassószörény megye.

(B. 116/28)

Tisztelettel kérjük azon tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetésük jul. 1-én lejárt, hogy azt mielőbb megújítani sziveskedjenek, hogy a lap küldésében fennakadás ne történjék.

**SZIVÓ GÁZ
BENZIN
MOTOROK ÉS
LOKOMO-
BILOK.**

**BRÜNN-KÖNIGSFELDI
MOTOROK**

FAMEGMUNKALÓGÉPEK

= EGYED = **ABELES EMIL** BUDAPEST
ÁRUSÍTÓ V. VÁCI-UT 14.

TELEFON 98-32. SÜRGÖNYCIM: BARSEL

(B. 60/18)

PAP AURÉL

okleveles magán bányamérnök irodája:
NAGYVÁRAD, LUKÁCS GYÖRGY-UTCA 54.

Elvállal kül- és bányaméréseket, háromszögöléseket, lyukasztási méréseket, adományozási méréseket, térképek és kérvények szerkesztését, zártkutatómányok fektetését és bejelentését, idegen bányák és kutatások megvizsgálását, szakvélemények megadását, bányavétel vagy eladás közvetítését, bánya és erdei vasutak kimérését és építését, felőrök által vezetett bányüzemek időnkénti megtekintését és ellenőrzését, kutatások vezetését stb. stb.

(B. 24/17)

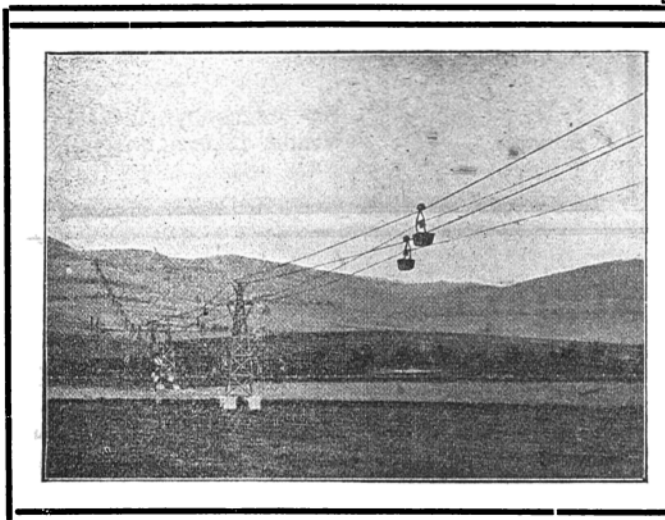
Schottola Ernő gyáros
Budapest, Váci-körut 13. és 53. sz.

Vizmentes ruhák bányamunkások részére,
gummirozott szövetekből.

Bányászskabátok darabja	K 15.50
Bányásznadrágok	11.—
Bányászkalapok	3.60
Bányászcseklyák	2.60

(B. 117/32/II.)

Elsőrendű minőség.

HECKEL ERNŐ

K. F. TÁRS, SZÁLLÍTÓ BERENDEZÉSEK GYÁRA

SAARBRÜCKEN, GLEIWITZ, PÁRIS, CHARLEROI, SHEFFIELD

= ÉPIT: =

Sodronykötelpályákat, elektromos függővas- utakat minden teljesít- ményre és nagyságban.	Végnélküli kötél- és lánczvonatású szállító- berendezéseket. Vag- gonrendező telepeket.	Koeppe-Heckel rendszerű szállítógépeket, vitlá- kat, rakodóbe- rendezéseket.
---	--	---

Magyarországi vezérképviselő:

Gunszt és Székely

BUDAPEST, VII., Damjanich-u. 36. Telefon 161—34.

HAZAI GYÁRTMÁNY!

(B. 16/11)

Takarékoskodjék!**Takarékoskodjék!**

A gummitalp

hárommennyi ideig eltart, mint a bőrtalp és sarok, eltekintve elismert óriási előnyeitől.

Cipőre, csizmára, ha annak talpa már elviselt, esetleg lyukas is, új gummitalp és sarokkal ellátva 5 korona.

Sárcipők

javítása (vulkanizálás) forrasztás útján. Kizárólag **forró uton** való vulkanizálás.

Mindenfajta tömlők és csövek ha rozszak, ismét használhatóvá válhatnak. — Pneumatik javítások és új antiderapant felvulkanizálás.

Automobil és kocsipneumatik javítása.

„AUTOMOBILIA“

ELSŐ MAGYAR PNEUMATIK JAVÍTÓ-MŰHELY
VII., Vörösmarty-u. 20. (KEMÉNY és FISCHEL)

(B. 38/14)

TELEFON 05—08.

Vizmentes olajköpenyek

övel és lovagló sliccel.

A legjobb védekezés szél és vihar ellen.

III. minőségű, kámzsával 9 márka.

II. minőségű, kámzsával 11 márka.

I. minőségű, kámzsával 15 márka.

Vizmentes munkás sátrak.

Az 5 évvel ezelőtt szállított 600 körgallér és köpönyeg minden tekintetben megelégedésemre szolgált, mert vízhatlanságukat és tartósságukat tökéletesen megtartották.

Berlin-Moabit,
május havában
C. BOLLE.

Hibernia kohó köpönye-
gek kitűnően beváltak.

Loden ruhák.	Kocsi- és lótarok.	Auto-ruhák.
Csatornajáró gummi csizmák	Körgallérok	
80 90 100 cm. hosszú	75 80 90 100 110 120	
párja 30 34 37 márka	márka 6.50, 6.75, 7.50, 8.50 9.75, 11.50	

(B. 15/52)

FERD. JAKOB Köln H.

M. Kir. kőszénbányahivatal Komló.

T. cz.

Van szerencsénk becses tudomására adni, miszerint a Dunántúli kőszénbánya r.-t. komlói kőszénbányája a bányakincstár tulajdonába ment át.

A komlói kőszénbánya a legrövidebb idő alatt nagy mértékben fejlesztve, a bányatechnika legújabb vívmányai szerint lesz berendezve; így képes lesz ugy minőség, mint mennyiség tekintetében a T. szénvevők legnagyobb igényeit is kielégíteni.

A komlói szén magas hőhatálya, 6500–7000 calorikus szén, mely bármely ipari követelménynek is megfelel és a porosz szeneket helyettesíti.

Szállítunk kedvezményes áron:

Téglaégetéshez, kazántüzeléshez daraszén, kazántüzeléshez dara-akna-diószenet, kovács célokra kovács-szenet, csépléshez pormentes, aknás, dió és kockaszén, szobafűtéshez dió és kocka darabos szenet.

Pontos és jó kiszolgálást biztosítva, kérjük szives megrendelését.

Komló, (Baranyam.) 1909. július hó.

M. Kir. kőszénbánya hivatal.
Komló (Baranyamegye.)

(B. 114/28)

Kir. szénbányahivatal Vrdnik.

T. cz..

Van szerencsém becses tudomására adni, miszerint a Szerémi megyei (Horvátország) vrdniki Pongrácz-féle szénbányát a bányakincstár megvette.

A vrdniki szénbánya a legrövidebb idő alatt nagy mértékben fejlesztve lesz, a bánya technika legújabb vívmányai szerint lesz berendezve: így képes lesz ugy minőség, mint mennyiség tekintetében a T. szénvevők legnagyobb igényeit is kielégíteni.

A vrdniki szén hőhatása 4,800–5,200. calorikus szén, mely bármely ipari követelményeknek is megfelel.

Szállítunk kedvezményes áron:

Téglaégetéshez, kazántüzeléshez daraszén, kazántüzeléshez dara-akna-diószenet, kovács célokra kovács-szenet, csépléshez pormentes, aknás, dió és kockaszén, szobafűtéshez dió és kocka darabos szenet.

Pontos és jó kiszolgálást biztosítva, kérjük szives megrendelését.

Vrdnik (Szerémmegye), 1909. július hó.

Kir. szénbánya hivatal
Vrdnik (Szerémmegye.)

(B. 113/28)

Hirdetmény.

A szénbányászat minden ágánál alkalmazható altiszteket nevelő petrozsényi m. kir. szénbányásziskolán folyó évi szeptember hóban új két évi tanfolyam kezdődik.

A tanfolyamba belépni szándékozók kötelesek sajátkezüleg irt, egy koronás bélyeggel ellátott folyamodványukat azon bányahivatal, illetve bányai igazgatóság útján, melynek szolgálatában állanak, folyó évi augusztus hó végéig a petrozsényi m. kir. kőszénbányahivatalhoz benyújtani. A felvételi kérvényben a következő kérvények csatolandók

1. Bányaműorvos, vagy megyei főorvos által kiállított bizonyítványt, hogy ép, erős, bányamunkára alkalmas testalkattal, jó látó, halló és beszélő szervezettel bírnak, az 1887. évi XXI. t. cz. 4. §-ának megfelelően himlő ellen újra be vannak oltva, vagy az idézett t. cz. 5. §. értelmében az újraoltás alól törvényesen felmentettek,
2. Anyakönyvi kivonat annak beigazolására, hogy tizenhetedik (17.) életévüket már betöltötték.
3. Az előljáró hivatal, vagy az illetékes polgári hatóság által kiállított erkölcsi bizonyítvány.
4. Iskolai bizonyítvány, hogy az elemi népiskola 4. osztályát jó eredménnyel végezték.
5. Szolgálati bizonyítvány, hogy valamely szénbányaműnél legalább két (2) éven át megszakítás nélkül kézi munkával foglalkoztak.

A kik azonban négy elemi osztálynál magasabb előképzettséggel bírnak, csak egy munkában töltött évet tartoznak kimutatni.

A tanfolyamba belépni szándékozó ifjak felvételi vizsgára köteleztetnek, melyen beigazolandó, hogy felvételt kérelmező magyar nyelven folyékonyan és olvashatóan írni, jól olvasni s az elolvasottak értelmét saját szavaival elmondani tudja, közönséges és törzszámokkal, a négy alapműveletet hibátlanul megfejtteni képes és a métermérték beosztását teljesen ismeri.

A szénbányász iskolában való felvételre az orvosi felülvizsgálat és felvételi vizsga eredményétől tétetik függővé.

Az előkészítő tanfolyam első félévi vizsgái után 6 jó előmenetelű szegény tanulónak évi 100—100 korona ösztöndíjra van kilátása.

Petrozsény, 1909. július hó 1-én.

M. kir. kőszénbányahivatal.

(B. 112/28)

Mangánércz eladás.

Nagyméltóságu gróf **Wenckheim Frigyes** ur borossebesi uradalmában mintegy 700 tonna 32—40% mangán-ércz kerül eladásra f. évben 32 korona vételár mellett a borossebesi állomáson átadva.

Az ércz a telepeken is megtekinthető. Kérdésekkel tessék megkeresni a következő czímet:

Uradalmi jószágfelügyelőség

Borossebes (Arad megye.)

(B. 105/28)

ORENSTEIN ÉS KOPPEL

IPARVASUTAK GYÁRA BUDAPEST

IRODA:

GYÁR:

VI., Andrássy-ut 102. Puztaszentlőrinci nyaraló

Kotrógépek, bányakocsik, billenőköcsik, fordítókorongok gyártása. Bányasinek, kerékpárok, csapágyak szállítása.

Mintaárjegyzék ingyen és bérmentve.

(B. 17/4/II)

Megkövesítő festék

„SAXOGÉN“

az egyedüli szer, mely a levegő vagy kémiai befolyástól teljesen mentessé teszi, a kő, téglá, cement, mész, fa vagy érczet stb., habár azok a szabadban vagy vízben vannak is. Nedves vagy salétromos falazatokat, lakásokat teljesen és tartósan szárazzá teszi a

megkövesítő festék „SAXOGÉN“.

Nedves diszitéseket nem szükséges levakartatni; elegendő, ha azt 2—3-szor befestjük, mi teljesen megfelel az állandóan szárazzá maradásnak. 1 kg. megkövesítő festék „SAXOGÉN“ 6—7m² bemázolásra elegendő. Ezért a legjobb és legolcsóbb szer nedves lakások szárazzá tételére. Legjobb fedőanyag párkányzatok (Facade) részére, melyek leginkább vannak kitéve a zivataroknak. Elhibázhatatlan és verseny nélkül áll a vas elrozsdásodása ellen, a nélkül, hogy azt gyakrabban kellene bemázolni. Legjobb óvszer a fa rothadása ellen, a fát nem szükséges carbolineummal pácolni. A megkövesítő festék „SAXOGÉN“ egyedül valódi csak

WEISKOPF FERENC-nél, Reichenberg, Wiener-Strasse 69. — Utánzásoktól óvakodjunk.

Viszonteladók kérjenek különleges ajánlatot.

Próbaként 5 kilós csomagok 5 korona 20 fillér előzetes megküldése után küldetnek szét. Utánvételes küldemények csakis 50 kilogrammos rendelésen felül eszközöltetnek, ezen aluli mennyiségnél az összeg előre küldendő be.

Olvasható és lehetőleg német levelezés kéretik.

(B. 84/49)

ALAPITOTTÁK:
AZ 1888-İK ESZTENDŐBEN

ENGEL KÁROLY

ALAPITOTTÁK:
AZ 1888-İK ESZTENDŐBEN

Sürgőnyczim „Noris“

CÉGTULAJDONOS:

Telefon-szám 12—36

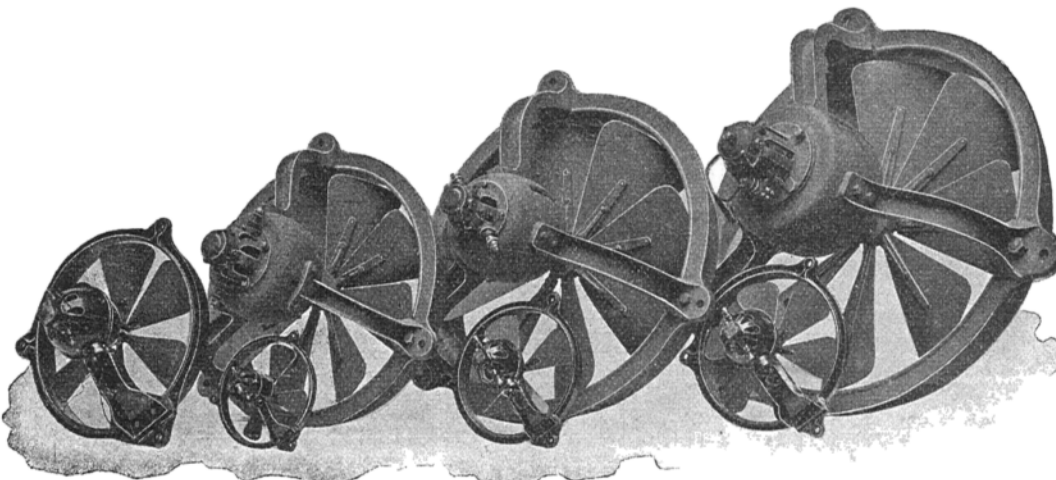
DR. HOLITSCHER PÁL GÉPÉSZMÉRNÖK, BUDAPEST, VI., NAGY JÁNOS-UTCA 3

Elektromosan hajtott szellőztetők.

Szállítok asztali, fali, menyezeti-szellőztetőket, bányaventilátorokat, lassan járó csavarszellőztetőket. Asztali és faliszellőztetőket állandóan nagy mennyiségben raktáron tartok.

Érdeklődőknek készséggel küldöm szellőztetőkről szóló 13. sz. árjegyzékfuzetemet.

Specziális szellőztetőkről kérésre ár-ajánlattal szolgálok.

(B. 56/81)

Lassan járó csavarszellőztetők.

'STANDARD'

műszaki kereskedelmi részv - társ.
ezelőtt

••• Pick és Winterstein •••

••• Kuschnitzky és Grünhut •••
cs. és kir. udvari szállítók.

BUDAPEST,
VI., Teréz-körút 21.

FIUME,
Palazzo Adria.

Szállít:

olajokat,

szerszámokat,

csigasorokat,

emelőgépeket

és az összes műszaki cikkeket.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.
(B. 40/18)

Bánya-, kézi- és zseblámpákat,

kizárólag újból tölthető accumulátorokkal
ellátva ajánl igen nagy választékban

SZIKLAI ÉS TÁRSA, BUDAPEST

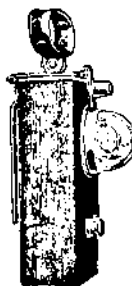
B. 69/34) VII., BAROSS-TÉR 13. * TELEFON 44-29.

⚡ Ha új bányüzemét minden ⚡
tekintetben fejlődésre alkal-
masan és gazdaságosan akarja beren-
dezni, költségek megtakarítása mellett,
forduljon

Carl Etzrodt

Sangerhausen, Thüringia
céghez.

☛ Képviseelő kerestetik. ☛
(B. 77/28)

Akkumulátorok gyára
Langstein és Klein, Aussig
Csehszág.

„MONTANA“

villamos bánya biztonsági lámpa
bányákba és tűzveszélyes helyek
részére alumíniumból.

Üzembiztonság! Sulya 1 1/2 kg.
Égési időtartam 12 óra!

Felcsatolható tartály bányák részére.
Akkumulátorok minden célra.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.
(B. 42/31)

⚡ CSÁKI ÉS HERBST ⚡

nagykereskedés bányászati cikkekben

BUDAPEST, V., KÁLMÁN-UTCZA 21. SZÁM.

Bányalégszellőztető csövek

Felvonó-, daru-, csigasor- és egyéb lánczok

Ruggyanta áruk, tömlők, géptömítőanyagok

Villanyfelszerelési cikkek, izzólámpák

Bánya- és műhelyszerszámok, gépek

☛ A kincstári kőszénbányák szállítója. ☛

(B. 59/13)